

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าแบบอิสระในครั้งนี้ เป็นการศึกษาการออกแบบและสร้างชุดการเรียนรู้ในวิชาภาษาอังกฤษ ระดับชั้น ปวช. 3 เรื่อง Descriptions of fruits ซึ่งผู้ศึกษาได้นำเสนอเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. โครงการอาชีวศึกษาเพื่อการพัฒนาชนบท (อศ.กช.)
2. การจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ
3. วิธีการสอนวิชาภาษาอังกฤษ
4. หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับชุดการเรียนรู้การสอน
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โครงการอาชีวศึกษาเพื่อการพัฒนาชนบท (อศ.กช.)

โครงการอาชีวศึกษาเพื่อการพัฒนาชนบท (อศ.กช.) เป็นโครงการที่เปิดโอกาสให้เยาวชน บุตรหลานเกษตรกร และผู้ที่ประสงค์จะเพิ่มความรู้ทางด้านอาชีวศึกษา สามารถแสวงหาความรู้ ควบคู่ไปกับการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ทุกแห่งจะต้องจัดโครงการดังกล่าว ตามที่ได้รับมอบหมายจากกรมอาชีวศึกษาโดยมีแนวทางปฏิบัติและหลักการดังนี้ (วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีลำพูน, 2542, หน้า 1-3)

หลักการ

การจัดการศึกษาตามโครงการอาชีวศึกษาเพื่อการพัฒนาชนบท (อศ.กช.) เป็นการจัดการศึกษาแบบให้เปล่าแก่เยาวชนภาคเกษตรและเกษตรกรที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมในชนบทที่ไม่สามารถเข้าเรียนในระบบชั้นปกติได้ การจัดการเรียนการสอนเป็นแบบผสมผสานระหว่างการเรียนใน

สถานศึกษาและการเรียนด้วยตนเองที่บ้านด้วยการประกอบอาชีพการเกษตร โดยมีครู – อาจารย์ออกไปในเทศอย่างใกล้ชิด

จุดมุ่งหมายของโครงการ

มุ่งเน้นการให้โอกาสทางการศึกษาวิชาชีพแก่เกษตรกรและเยาวชนในภาคการเกษตร เป็นการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรด้วยการเพิ่มขีดความสามารถและยกระดับการศึกษาของเกษตรกรให้สูงขึ้น เป็นการสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่ที่จะรับผิดชอบต่อการผลิตที่มีคุณภาพของประเทศในอนาคต รวมถึงการสร้างผู้นำทางการเกษตรให้เกิดในชุมชน เน้นให้ผู้จบการศึกษาประกอบอาชีพอิสระ สร้างผลิตผลทางการเกษตรที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน ซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศด้านการเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร รวมทั้งพร้อมในการรองรับการพัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืนต่อไป

หลักสูตร

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2538

รูปแบบของการจัดการศึกษา

เป็นรูปแบบของการจัดการศึกษาที่เอื้ออำนวยให้เกษตรกรและบุตรหลานเกษตรกรที่ประกอบอาชีพการเกษตรอยู่แล้ว ได้มีโอกาสเข้าเรียนในโครงการเพื่อเพิ่มความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ สามารถนำเอาความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนนำไปปรับกับการเกษตรได้ทันที

- จัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานระหว่างการเรียนในสถานศึกษา ควบคู่กับการประกอบอาชีพการเกษตรในฟาร์มหรือที่บ้าน

- ผู้เรียนเข้ามาเรียนในสถานศึกษาอย่างน้อยปีละ 60 วัน เน้นการเรียนในวิชาที่ต้องใช้ห้องปฏิบัติการและฝึกทักษะที่ไม่สามารถฝึกในฟาร์มของตนเองได้

- เรียนด้วยตนเองที่บ้านหรือที่ฟาร์ม จากเอกสารรายวิชาที่อาจารย์ประจำจัดให้ และมีการพบกลุ่มในพื้นที่เป็นครั้งคราว

- ผู้เรียนประกอบอาชีพการเกษตรที่ฟาร์มหรือที่บ้าน โดยความเห็นชอบของผู้ปกครองและอาจารย์ที่ปรึกษาโครงการเกษตร
- ผู้เรียนจัดทำโครงการเกษตรและนำเอาความรู้วิชาการจากสถานศึกษาไปปฏิบัติจริงในการประกอบอาชีพ
- สถานศึกษาจัดครู – อาจารย์ ออกนิเทศการสอน / โครงการเกษตร ตอบปัญหาเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำในการประกอบอาชีพ
- สถานศึกษาแจ้งข้อมูลข่าวสารความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ความก้าวหน้าทางวิชาการและข้อมูลด้านการตลาดและผลผลิตการเกษตร
- ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่สถานศึกษาจัดขึ้น
- ความสำเร็จของการทำฟาร์ม รายได้ ความมั่นคงในอาชีพ ความอบอุ่นในสถาบันครอบครัว เกษตรกร ความเป็นผู้นำด้านอาชีพในชุมชน คือความสำเร็จของการจัดการศึกษา ตามโครงการ อศ.ภช.

การจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ

ในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ ครูผู้สอนนอกจากจะมีความรู้ในภาษาที่สอน และวิธีการสอนแล้ว ยังจำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับวิชาต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ทั้งนี้เพื่อจะช่วยให้สามารถเข้าใจในตัวผู้เรียนและส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ภาษาได้เร็วขึ้น

ความรู้ทางวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับการสอนวิชาภาษาอังกฤษ

ทิพวัลย์ มาแสง (2521, หน้า 15 – 18) ได้กล่าวถึงวิชาการต่าง ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อมของการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ซึ่งครูผู้สอนจะต้องทราบ ดังสรุปได้ดังนี้

1. วิชาภาษาศาสตร์ (Linguistics) สัมพันธ์กับวิชาดังต่อไปนี้

1.1 วิชาภาษาศาสตร์ ในด้านที่เกี่ยวกับไวยากรณ์ ซึ่งถือว่าเกี่ยวข้องกับการสอนภาษาโดยตรง นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงการวิเคราะห์ในรูปประโยค คำ หน้าที่ ที่มาและความหมาย

1.2 วิชาสังคมศาสตร์ (Sociolinguistics) เป็นวิชาที่เกี่ยวกับการสื่อความหมายด้วยภาษา ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน และภาษาของคนที่อยู่ในชุมชนนั้น ๆ เพราะภาษาเป็นเครื่องสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรม ความเป็นอยู่และลักษณะทางสังคมนั้น ๆ

1.3 วิชาจิตภาษาศาสตร์ (Psycholinguistics) เป็นวิชาที่กล่าวถึงบุคลิกภาพของบุคคลแต่ละคน ซึ่งเมื่อได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ ทางภาษาเพิ่มขึ้นก็สามารถเปลี่ยนบุคลิกของคนได้ อีกทั้งการเรียนรู้ภาษาต้องอาศัยทั้งการเรียนรู้ทางสมองและความคิด เพราะการเรียนรู้ภาษานั้น เป็นการรับรู้รูปแบบของเสียง คำศัพท์ และไวยากรณ์ อย่างไรก็ตามพฤติกรรมทางภาษาของผู้เรียนแต่ละคนนั้นก็ขึ้นอยู่กับความถนัด สภาพสังคมและความสามารถของแต่ละบุคคลที่จะผสมผสานความรู้เดิมกับความรู้นใหม่และประสบการณ์ที่ได้รับ

2. วิชาจิตวิทยา (Psychology) เป็นวิชาที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการสอนภาษา คือ

1. การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ เมื่อสิ่งที่ได้เรียนนั้นสัมพันธ์กับแรงจูงใจ ความต้องการ
2. การสอนเนื้อหาใหม่ไม่ควรสอนตั้งแต่ง่ายไปหายากตามลำดับ
3. การฝึกและการทำซ้ำ ๆ จะทำให้ผู้เรียนเกิดความแม่นยำ และคล่องแคล่วในการใช้ภาษา
4. ในการฝึกซ้ำ ๆ นั้นจะต้องเว้นช่วงในการฝึกให้เหมาะสมและมีการทบทวนด้วย
5. ขณะทำการสอน ควรแสดงอาการยอมรับข้อถูกต้อง และข้อผิดพลาดของผู้เรียน โดยจะต้องบอกให้ทราบทันทีด้วยการแสดงอาการ ท่าทางหรือคำพูด
6. การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้เร็ว ถ้าสิ่งที่เรียนมีความหมาย ดังนั้นการสร้างบทเรียนที่มีบทฝึกที่มีประโยชน์ และผู้เรียนสามารถนำไปใช้ได้ ผู้เรียนจะเรียนได้เร็ว และจำได้ดี
7. ควรให้ผู้เรียนได้รู้ถึงลำดับของทักษะทางภาษา ว่าสิ่งใดเกิดขึ้นก่อนและหลัง (ฟัง - พูด - อ่าน - เขียน)
8. จะต้องจัดการเรียนการสอนจากสิ่งที่รู้ไปหาสิ่งที่ยังไม่รู้
9. ผู้สอนควรทราบถึงความสามารถ และความแตกต่างของแต่ละบุคคลว่าแต่ละคนจะเรียนรู้ได้ไม่เท่ากัน และมีวิธีการเรียนที่แตกต่างกันออกไป
10. การสร้างสถานการณ์ จะทำให้บทเรียนมีความหมาย ส่งผลให้ผู้เรียนจำบทเรียนได้ดี อีกทั้งการใช้อุปกรณ์ประกอบการสอน และการอธิบายก็จะมีช่วยให้เกิดการเรียนรู้ดีขึ้น
11. ไม่ควรสร้างบทเรียนให้ยากเกินไป เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดความสนใจและพยายาม

ต่อไป ซึ่งเป็นแรงจูงใจให้เกิดการเรียนรู้ นอกจากนี้การสร้างบทเรียนนั้นน่าติดตาม และไม่น่าเบื่อ

12. ครูผู้สอนเป็นบุคคลสำคัญยิ่งในการชี้แนวทางและให้คำแนะนำผู้เรียน ดังนั้นควรเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพกระตือรือร้น และมีอารมณ์คล้อยตามบทเรียน ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งในการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้

3. วิชามนุษยวิทยา (Anthropology)

จากผลการศึกษาค้นคว้าของนักมานุษยวิทยา ได้เน้นว่าภาษาเป็นสิ่งที่แสดงถึงลักษณะทางวัฒนธรรมและประเพณีของชุมชน ดังนั้นในการแปลภาษา ไม่เพียงแต่ผู้แปลจะใช้ความรู้ทางภาษาอังกฤษได้เป็นอย่างดีเท่านั้น แต่ยังต้องอาศัยความรู้ด้าน ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมของภาษาอังกฤษ และภาษาของผู้แปลด้วย

วิธีการสอนวิชาภาษาอังกฤษ

อิสรา สาระงาม (2529, หน้า 34) ได้กล่าวถึงวิธีการสอนวิชาภาษาอังกฤษที่เป็นที่นิยม นำมาใช้สอนกันอย่างแพร่หลาย ซึ่งได้แก่วิธีดังต่อไปนี้

1. วิธีสอนแบบแปลและไวยากรณ์ (Grammar - translation method)
2. วิธีสอนแบบตรง (Direct method)
3. วิธีสอนแบบฟัง - พูด (Audio - lingual method)
4. วิธีสอนแบบเอกัตบุคคล (Individualized instruction)
5. วิธีสอนแบบ Functional - Notional Syllabus
6. วิธีสอนแบบผสมผสาน (Eclectic approach)

หลักการของวิธีสอนแบบเอกัตภาพหรือเอกัตบุคคล

อิสรา สาระงาม (2529, หน้า 47 – 48) ได้ให้แนวทางและวิธีสอนแบบเอกัตภาพ พอสรุปได้ดังนี้

วิธีสอนแบบเอกัตภาพ เป็นวิธีการที่ยึดหลักของการสอนรายบุคคล โดยมีความเชื่อในเรื่องของความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual differences) ซึ่งถือว่าทุกคนมีความสามารถไม่เท่ากัน

แต่ละคนมีวิธีการเรียนที่แตกต่างกัน และจะเกิดการเรียนรู้เมื่อพร้อมที่จะเรียนเนื้อหา หรือได้เรียนบทเรียนที่สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจ คนที่เรียนดีและเรียนได้เร็วก็จะสามารถเรียนได้รวดเร็วกว่าคนที่เรียนอ่อนและช้ากว่า บทบาทครูผู้สอนจะเป็นเพียงผู้วางแผนการเรียนร่วมกับผู้เรียน โดยผู้เรียนจะทำกิจกรรมด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่

ข้อดีของวิธีการสอนแบบเอกัตภาพ

อิสรา สารงาม (2529, หน้า 51) ได้กล่าวถึงข้อดีของการสอนแบบเอกัตภาพ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. ผู้ฝึกนักเรียนให้รู้จักความรับผิดชอบ ความมีวินัยในตนเอง
2. นักเรียนได้รับการฝึกกิจกรรมทางด้านภาษา ทั้งด้านการฟัง พูด อ่าน เขียน มากขึ้น และสามารถฝึกได้อย่างทั่วถึงกัน
3. สามารถแก้ปัญหาให้นักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้แตกต่างกันได้ เพราะเรียนตามความสามารถของแต่ละบุคคล
4. นักเรียนที่เรียนเก่งจะไม่เกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายที่จะต้องรอให้นักเรียนที่เรียนอ่อน หรือเรียนช้า ขณะเดียวกันนักเรียนที่เรียนอ่อนหรือช้า ก็จะเรียนด้วยความสบายใจ ไม่รู้สึกมีปมด้อยในการเรียน เพราะได้เรียนตามความสามารถของตนเอง ซึ่งเป็นการแข่งขันกับตนเองมากกว่าแข่งขันกับผู้อื่น

หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับชุดการเรียนการสอน

ในการจัดการศึกษาแบบรายบุคคล จะประกอบด้วยแนวคิดพื้นฐานที่นำไปสู่การสร้างชุดการเรียนการสอน ดังนี้

1. แนวคิดตามหลักจิตวิทยาเกี่ยวกับทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล นักการศึกษาได้นำหลักจิตวิทยามาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการจัดการศึกษาที่ให้ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนรู้ด้วยตนเองตามกำลังความสามารถ

2. แนวคิดที่จะให้ผู้เรียนได้หาความรู้ด้วยตนเอง โดยครูเป็นเพียงผู้จัดประสบการณ์และสื่อประสมที่ตรงกับเนื้อหาวิชาให้ผู้เรียนเรียนในรูปของชุดการเรียนการสอน เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนการเรียนการสอนจากแบบเดิมที่เคยยึดครูเป็นศูนย์กลาง

3. แนวคิดในการพยายามที่จะจัดระบบการผลิตและการใช้อุปกรณ์การสอนให้อยู่ในรูปสื่อประสม โดยมีจุดมุ่งหมายของการใช้สื่อเพื่อช่วยผู้เรียนเรียน

4. แนวคิดในการสร้างปฏิสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นระหว่างครูกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อม โดยการนำสื่อการสอนและทฤษฎีกระบวนการกลุ่มมาใช้ในการประกอบ กิจกรรมร่วมกันของผู้เรียน

5. แนวคิดที่ยึดหลักการจิตวิทยาการเรียนรู้มาจัดสภาพการเรียนรู้ เพื่อให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพ โดยการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทราบผลของการทำงานของตนเองได้ทันที ได้รับการเสริมแรงในทางบวก อันจะส่งผลทำให้กระทำพฤติกรรมนั้นซ้ำอีกและสามารถเรียนรู้ไปทีละขั้นตามความสามารถ และความสนใจของผู้เรียนเอง

แนวคิดดังกล่าวจัดได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของหลักการ และทฤษฎีที่สำคัญต่อการสร้างชุดการเรียนการสอนเป็นอย่างมากดังที่ ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2526, หน้า 119) ได้สรุปเกี่ยวกับหลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องไว้คล้ายคลึงกันดังนี้

1. ทฤษฎีเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งจะนำไปสู่การผลิตสื่อหรือจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสนองความสามารถ ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. หลักการเกี่ยวกับสื่อประสม เป็นการนำสื่อหลาย ๆ ชนิดมาจัดในรูปแบบของชุดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ เพื่อใช้เป็นแนวทางให้ผู้เรียนรู้จากสื่อได้อย่างเหมาะสม
3. ทฤษฎีการเรียนรู้เป็นการมุ่งให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียน มีการได้รับข้อมูลย้อนกลับอย่างฉับพลัน การได้รับแรงเสริมและการได้เรียนเป็นขั้น ๆ ตามความสามารถ
4. หลักการวิเคราะห์ระบบ กิจกรรมการเรียนการสอนมีการทดลองปรับปรุงแก้ไขจนเป็นที่เชื่อถือได้ของชุดการเรียนการสอนได้อาศัยวิธีการวิเคราะห์ระบบ ทั้งนี้เพื่อให้กิจกรรมดังกล่าวสามารถดำเนินไปได้อย่างสัมพันธ์กันทุกขั้นตอน

ประเภทของชุดการเรียนรู้การสอน

นักการศึกษาหลายท่านได้แบ่งชุดการเรียนรู้การสอนออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. ชุดการสอน (Instructional packages) เป็นชุดการเรียนรู้การสอนที่ผลิตขึ้นสำหรับครูใช้กับผู้เรียนทั้งห้องกิจกรรม หรือสื่อการสอนสำหรับชุดการเรียนรู้การสอนนี้ จะถูกจัดหรือทำขึ้นมาเพื่อใช้กับผู้เรียนทั้งชั้นเรียน ดังนั้นเราจึงเรียกชุดการเรียนรู้การสอนประเภทนี้ว่าชุดการสอน

2. ชุดการเรียนรู้ (Learning packages) เป็นชุดการเรียนรู้การสอนที่จัดทำขึ้นสำหรับผู้เรียนโดยเฉพาะ ซึ่งเป็นลักษณะของการเรียนรายบุคคล ผู้เรียนจะดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้จากคำแนะนำที่ปรากฏอยู่ภายในชุดการเรียนรู้ โดยศึกษาไปตามลำดับด้วยตนเอง ในการเรียนนั้นผู้เรียนจะนำชุดการเรียนรู้ไปศึกษาอย่างที่ใดก็ได้ เมื่อศึกษาจบแล้วจะต้องทำแบบทดสอบ เมื่อสอบผ่านแบบทดสอบ ชุดแรกไปแล้วก็จะเรียนชุดการเรียนรู้ต่อไปได้ตามลำดับ หากมีปัญหาระหว่างที่ศึกษาผู้เรียนก็สามารถมาปรึกษากับครูผู้สอน หรือระหว่างผู้เรียนด้วยตนเองได้

ความหมายของชุดการเรียนรู้

ชุดการเรียนรู้ เป็นเทคโนโลยีทางการศึกษาที่นำมาใช้ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้การสอน โดยใช้วิธีการเชิงระบบให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเอกัตภาพของตนเอง ดังนั้น จึงมีนักการศึกษาได้ให้ความหมายของคำว่าชุดการเรียนรู้ในทรรศนะต่าง ๆ พอสรุปได้ดังนี้

ณรงค์ เทียนสง และคณะ (2523, หน้า 1) ได้กล่าวว่าชุดการเรียนรู้ คือหน่วยการเรียนรู้ อย่างหนึ่ง ซึ่งได้ถูกเขียนและจัดรูปแบบในเชิงวิทยาศาสตร์และจิตวิทยา ให้ผู้เรียนสามารถศึกษาและทำความเข้าใจด้วยตนเอง

วาสนา ขาวหา (2526, หน้า 139) กล่าวว่า ชุดการเรียนรู้ คือชุดการเรียนรู้การสอนที่จัดโปรแกรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนด้วยตนเองตามความสามารถและความสนใจเป็นรายบุคคล ซึ่งเมื่อผู้เรียนศึกษาเสร็จแล้วก็สามารถทดสอบ และประเมินผลได้ด้วยตนเอง

จันทร์ฉาย เตมียาการ (อ้างถึงในเดือนฉาย ชุติดำรง, 2537, หน้า 9) กล่าวว่า ชุดการเรียนรู้ คือสื่อสำหรับผู้เรียนได้ศึกษาด้วยตนเองตามเอกัตภาพ ทั้งนี้เพื่อฝึกการตัดสินใจ ฝึกการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ตลอดจนมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

กรองกาญจน์ อรุณรัตน์ (2536, หน้า 265) กล่าวว่า ชุดการเรียนรู้หมายถึง ชุดของโปรแกรมสื่อประสมที่มีการนำวิธีการจัดระบบมาใช้ในการนำเสนอเนื้อหาและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ศึกษาด้วยตนเองตามความสามารถและรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน

สรุปได้ว่าชุดการเรียนรู้หมายถึง วิธีการจัดการเรียนโดยอาศัยระบบสื่อประสม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ได้ โดยวิธีการศึกษาด้วยตนเองตามความสามารถและรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละบุคคล

ส่วนประกอบชุดการเรียนรู้

ในการผลิตชุดการเรียนรู้ จะมีส่วนประกอบสรุปได้ดังนี้

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (อ้างถึงในเดือนฉาย ชุดดำรง, 2537, หน้า 12) กล่าวถึงส่วนประกอบของชุดการเรียนรู้ว่ามีส่วนประกอบ 4 ส่วน คือ

1. คู่มือครู สำหรับผู้ใช้ชุดการเรียนรู้ทั้งผู้เรียนและผู้สอน
2. คำสั่งหรือมอบงาน เพื่อกำหนดแนวทางการเรียนรู้ให้ผู้เรียน
3. เนื้อหาสาระในรูปของสื่อประสมและกิจกรรมการเรียนรู้ ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้
4. การประเมินผล

สุนันท์ สังข์อ่อง (อ้างถึงในอุดมสิทธิ จิตวิจิตร, 2534, หน้า 8) ได้กล่าวถึงส่วนประกอบของชุดการเรียนรู้ว่ามีดังนี้

1. เนื้อหาหรือมโนทัศน์ (Concepts focus)
2. วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม (Behaviorally stated objective)
3. กิจกรรมที่เลือกหลายอย่าง (Multiple activities and methodology)
4. วัสดุประกอบการเรียนรู้ (Diversified learning resources)
5. แบบทดสอบ (Evaluation instruction)
6. กิจกรรมสำรวจ หรือกิจกรรมเพิ่มเติม (Breath and depth activities)
7. คำชี้แจงวิธีใช้ชุดการเรียนรู้

กรองกาญจน์ อรุณรัตน์ (2536, หน้า 265) ได้กล่าวถึงชุดการเรียนรู้ว่า แม้ว่าชุดการเรียนรู้จะมีชื่อเรียกเฉพาะแตกต่างกัน แต่ก็มีส่วนประกอบที่คล้ายคลึงกันคือ ประกอบไปด้วย

1. หลักการและเหตุผล (Rationale)
2. วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม (Performance objectives)
3. แบบทดสอบก่อนเรียน (Pretest)
4. การวิเคราะห์แบบทดสอบก่อนเรียน (Pretest analysis)
5. ความรู้พื้นฐาน (Basic reference)
6. โปรแกรมการเรียนรู้ (Program for learning)
7. แบบทดสอบการประเมินผลของ (Self - evaluation test)
8. การวิเคราะห์แบบทดสอบการประเมินผลตนเอง (Self - evaluation)
9. อ้างอิง ปัญหาและการประยุกต์นำไปใช้ ข้อมูลเพิ่มเติม อภิธานศัพท์ ฯลฯ (Appendix - reference, problems and applications, supplementary information, glossary, etc.)

จากส่วนประกอบข้างต้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ชุดการเรียนรู้สามารถจัดเป็น 4 ส่วนประกอบใหญ่ ๆ ได้คือ

1. คู่มือครู
2. คู่มือนักเรียน
3. เนื้อหาที่จัดในรูปโปรแกรมการเรียนรู้พร้อมสื่อต่าง ๆ
4. แบบประเมินผล

ขั้นตอนในการผลิตชุดการเรียนรู้

การผลิตชุดการเรียนรู้ มีขั้นตอนที่สามารถแยกเป็นหัวข้อตามแนวทางที่นักการศึกษาให้ไว้ดังนี้
ชม ภูมิภาค (2523, หน้า 109) ให้แนวทางขั้นตอนในการผลิตชุดการเรียนรู้ เรียงลำดับไว้ดังนี้

คือ

1. จัดหาคณะกรรมการผู้ร่วมงานการผลิตชุดการเรียนรู้
2. กำหนดเนื้อหาวิชาและความสัมพันธ์กับหน่วยของเวลา

3. กำหนดวัตถุประสงค์
4. จัดลำดับเนื้อหาตามวัตถุประสงค์
5. วางแผนดำเนินการสอน
6. เลือกหาวิธีการที่เหมาะสมตามหลักเกณฑ์
7. ทำคู่มือการเรียนรู้ พร้อมผลิตสื่อตามแผน
8. ทำชุดการเรียนรู้ไปให้กับผู้เรียนรายบุคคล แล้ววัดผล
9. นำมาปรับปรุงแก้ไข
10. นำชุดการเรียนรู้ไปให้กับผู้เรียนกลุ่มตั้งแต่ 5 คนขึ้นไปแล้ววัดผล
11. นำมาปรับปรุงแก้ไข
12. นำชุดการเรียนรู้ไปให้กับชั้นเรียน
13. นำมาปรับปรุงแก้ไข
14. สรุปผล
15. ทำการผลิตชุดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์
16. นำออกใช้และปรับปรุงเพิ่มเติมเพื่อความทันสมัย

สุนันท์ ปัทมาคม (อ้างถึงใน สุรินทร์ เกตุทับทิม, 2532, หน้า 17) ได้กล่าวถึงการผลิตชุดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. ขั้นตอนเตรียมการ

จะต้องมีผู้รับผิดชอบ หรือบุคลากรที่จะทำชุดการเรียนรู้สำเร็จได้ ซึ่งประกอบด้วย

- 1.1 ผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชานั้น
- 1.2 ครูผู้สอน
- 1.3 นักเทคโนโลยีทางการศึกษา

2. ขั้นตอนดำเนินการ

ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

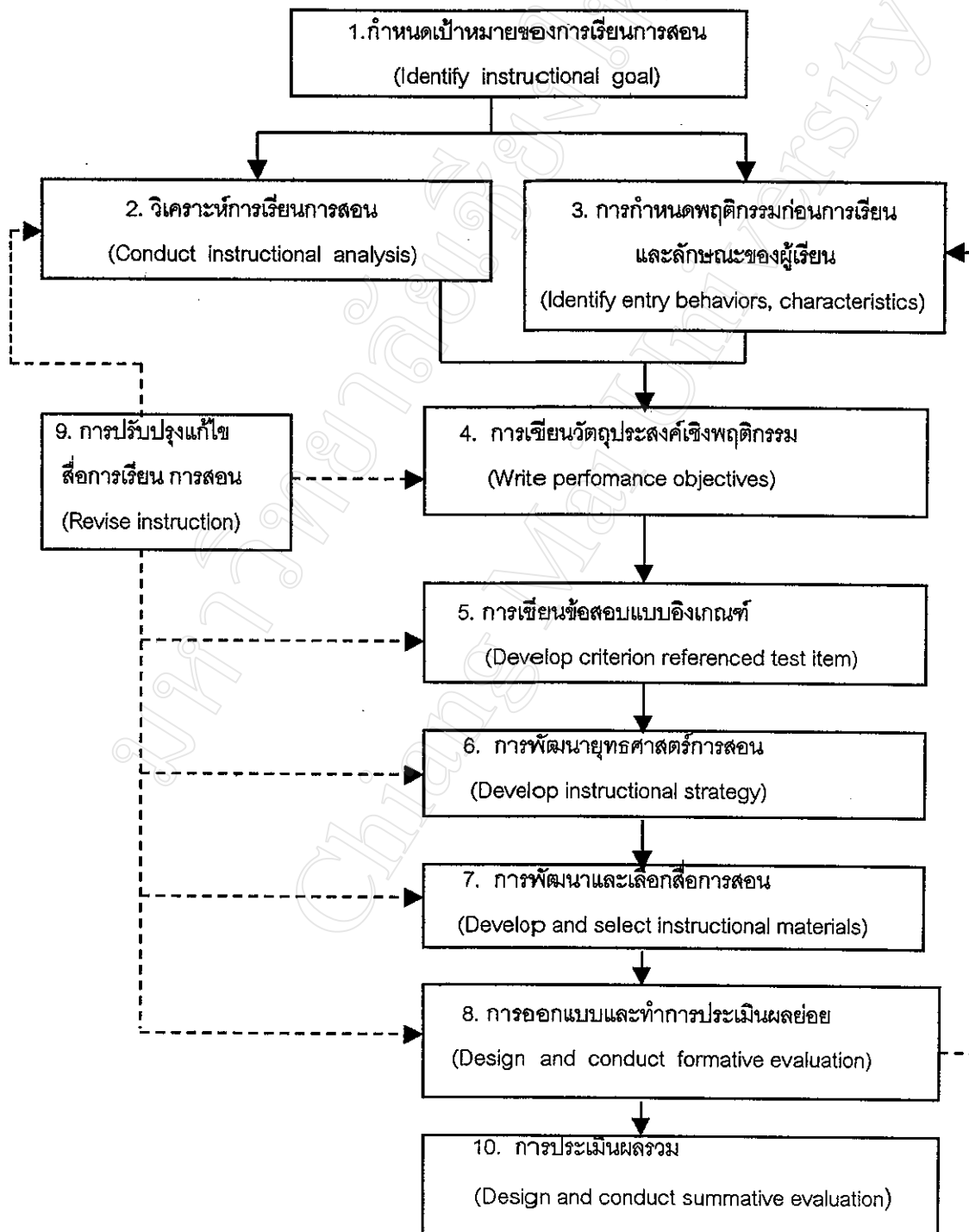
- 2.1 เลือกเนื้อหา
- 2.2 กำหนดเวลา
- 2.3 กำหนดวัตถุประสงค์ทั่วไป

- 2.4 กำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม
- 2.5 จัดลำดับเนื้อหา
- 2.6 วางแผนวิธีการดำเนินการสอน, การใช้สื่อ, กิจกรรมและการประเมินผล
- 2.7 ผลิตสื่อ
- 2.8 นำไปทดลองใช้
- 2.9 นำมาแก้ไขปรับปรุง (ถ้ามี)
- 2.10 สรุปผล
- 2.11 ผลิตชุดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ต่อไป
- 3. ชี้นำไปใช้
 - ซึ่งจะต้องคำนึงถึงหลัก 4 ประการคือ
 - 3.1 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม
 - 3.2 ผู้เรียนได้ทราบผลการกระทำทันที
 - 3.3 ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในผลงาน
 - 3.4 ผู้เรียนได้เรียนรู้ที่ละน้อยตามลำดับขั้น

นอกจากนั้น กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2536, หน้า 12) ยังได้ให้แนวทางในการผลิตชุดการเรียนรู้ว่า จำเป็นที่จะต้องนำวิธีระบบมาช่วยในการผลิต ทั้งนี้เพราะ

1. ระบบจะช่วยให้เห็นถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีอยู่ เช่น วัตถุประสงค์ เนื้อหา สื่อการเรียนการสอน ผู้เรียน กิจกรรมการเรียนรู้และการประเมินผล ซึ่งผู้ผลิตสามารถปรับปรุงแก้ไขจุดที่บกพร่องได้
2. วิธีระบบเป็นกระบวนการที่เชื่อถือได้เพราะเป็นวิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่ได้ผล ดังนั้น ในการสร้างชุดการเรียนรู้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำเอาวิธีวิเคราะห์ระบบมาใช้ ซึ่งระบบดังกล่าว นักการศึกษาหลายท่านได้ออกแบบให้หลายระบบแตกต่างกันออกไป ดังเช่นระบบการเรียนการสอนของ ดิคก์ และแคร์รี่ (Dick and Carey) ได้กล่าวถึงการออกแบบ การพัฒนา การนำไปใช้ การประเมินผล การเรียนการสอน โดยองค์ประกอบภายในทั้งหมดจะทำงานร่วมกันเพื่อการผลิตและการใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ระบบการสอนของดิดค้และแครีย์

แผนภูมิ 1 ระบบการสอนของดิดค้และแครีย์

ขั้นตอนของระบบการเรียนรู้การสอนของติคค์และแคร์รี่ มีดังนี้

1. กำหนดเป้าหมายของการเรียนการสอน

เป้าหมายของการเรียนการสอนคือ สิ่งที่สามารถทำได้หลังจากที่ผู้เรียนเรียนจบแล้ว โดยเป้าหมายดังกล่าวจะบ่งบอกถึงพฤติกรรมสุดท้ายอันเป็นผลของการเรียนภายในหน่วยการเรียนการสอนนั้น ซึ่งเป้าหมายนี้จะมาจากความต้องการของหลักสูตร เป้าหมายทั้งหมดที่ตั้งไว้ การวิเคราะห์ของผู้เชี่ยวชาญ หรือความต้องการของผู้เรียน โดยการกำหนดเป้าหมายของการเรียนการสอนนั้นก็เพื่อที่

1.1 พิจารณาถึงความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียนในเนื้อหาที่จัดขึ้น

1.2 พิจารณาถึงความชำนาญของผู้สอนในขอบเขตของเนื้อหาที่กำหนดขึ้น โดยผู้ออกแบบระบบการเรียนการสอนนั้น ต้องทำงานร่วมกับผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหา ผู้เชี่ยวชาญทางด้านสื่อการสอน และผู้เชี่ยวชาญทางด้านออกแบบระบบการเรียนการสอน

1.3 เมื่อกำหนดเป้าหมายของการเรียนการสอนแล้ว เป้าหมายดังกล่าวจะต้องสัมพันธ์กับเนื้อหา เนื้อหาดังกล่าวยังคงเป็นเช่นนั้นหลาย ๆ ปีหรือไม่เนื้อหามีโครงสร้างที่ง่ายต่อการพัฒนาการเรียนการสอนหรือไม่ ระยะเวลาในการเรียนการสอนเนื้อหาเหมาะสมเพียงใด

2. วิเคราะห์การเรียนการสอน

เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องจากการกำหนดทักษะย่อย ที่เหมาะสมกับผู้เรียน ที่ต้องทำให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งการวิเคราะห์การเรียนการสอนในแง่ของเป้าหมาย มี 2 ชั้น คือ

2.1 แยกแยะประโยชน์ของเป้าหมายตามการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น (ลำดับชั้นความแตกต่างของการเรียนรู้ยึดเอา Domain)

2.2 ใช้ข้อมูลวิเคราะห์กระบวนการ เพื่ออธิบายอย่างละเอียดถึงสิ่งที่ผู้เรียนจะต้องทำ เพื่อแสดงว่าผู้เรียนบรรลุเป้าหมายของการเรียน

3. กำหนดพฤติกรรมก่อนการเรียนและลักษณะของผู้เรียน

เป็นการกำหนดความรู้ และทักษะพื้นฐานเฉพาะของผู้เรียนทุกคนก่อนที่จะเริ่มการเรียนการสอน และวิเคราะห์ลักษณะโดยทั่วไปของผู้เรียน เพื่อจะได้นำไปพิจารณาในการออกแบบกิจกรรม โดยกระบวนการที่จะใช้ในการกำหนดพฤติกรรมก่อนการเรียนนั้น จะต้องสัมพันธ์โดยตรงกับกระบวนการวิเคราะห์การเรียนการสอน

4. เขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

เป็นการอธิบายรายละเอียดว่า ผู้เรียนจะสามารถกระทำได้ เมื่อเรียนจบหน่วยการเรียนรู้การสอนแล้ว ซึ่งการเขียนวัตถุประสงค์ สำหรับเป้าหมายของการเรียนการสอนทักษะย่อย และพฤติกรรมก่อนการเรียนนั้น จะต้องประกอบด้วย 3 องค์ประกอบที่สำคัญคือ

4.1 ทักษะหรือพฤติกรรม (Skill or behavior) ที่ถูกกำหนดในการวิเคราะห์การเรียนรู้การสอน โดยจุดประสงค์ต้องบอกถึงสิ่งที่ผู้เรียนสามารถทำได้

4.2 เงื่อนไข (Condition) คือเงื่อนไขที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมดังกล่าว

4.3 เกณฑ์ (Criteria) เป็นเกณฑ์ที่จะใช้ประเมินพฤติกรรมการแสดง ของผู้เรียน ตามที่วัตถุประสงค์กำหนดในรูปของวงจำกัด หรือขอบเขตของการตอบคำถามของผู้เรียน

5. การเขียนข้อสอบ

การเขียนข้อสอบหรือสร้างแบบทดสอบ เป็นการสร้างเพื่อใช้วัดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ซึ่งเราเรียกว่าข้อสอบแบบอิงเกณฑ์ (Criterion - referenced test) เป็นข้อสอบที่ใช้เพื่อ

5.1 ทดสอบและประเมินผลความก้าวหน้า

5.2 เสนอข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิผลของการเรียนการสอน

จากการสร้างข้อสอบแบบอิงเกณฑ์นั้น จะทำให้ผู้สอนได้ทราบว่าผู้เรียนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในข้อใด อีกทั้งยังช่วยให้ทราบถึงข้อบกพร่อง เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขโดยข้อสอบแบบที่ผู้สอนใช้ จะมี 4 ประเภทด้วยกันคือ

1. Entry behavior test เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดทักษะของผู้เรียน ที่จะต้องมีก่อนเรียน

2. Pretest เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดทักษะต่าง ๆ ที่ผู้สอนทำการสอน เพื่อดูว่าผู้เรียนสามารถแสดงทักษะใด ๆ ได้บ้าง โดยไม่จำเป็นที่จะต้องนำผลจากการทดสอบไปเปรียบเทียบกับผลการทดสอบหลังเรียน

3. Embedded test เป็นแบบทดสอบที่ใช้เพื่อทดสอบย่อย หลังจากที่ได้เรียนในวัตถุประสงค์นั้น ๆ เพื่อจะได้นำไปปรับปรุงแก้ไข

4. Posttest เป็นแบบทดสอบหลังเรียน เพื่อการประเมินวัตถุประสงค์ทุกข้อ โดยเฉพาะจะเน้นที่การวัดวัตถุประสงค์ปลายทาง (Terminal objective) ผู้สอนจะได้ทราบถึงจุดบกพร่องของการเรียนการสอน โดยการวิเคราะห์จากข้อสอบที่วัดทักษะย่อยในแบบทดสอบหลังเรียน

6. พัฒนายุทธศาสตร์การเรียนการสอน

ยุทธศาสตร์การเรียนการสอนหมายถึง ส่วนประกอบของวัสดุการเรียนการสอนและกระบวนการที่ใช้ร่วมกับวัสดุ ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะดึงดูดพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนออกมา ซึ่งประกอบด้วย ส่วนประกอบสำคัญ 5 ส่วน คือ

6.1 กิจกรรมก่อนการเรียนการสอน ซึ่งมีอยู่หลายปัจจัยที่จะต้องนำมาพิจารณา เช่น การจูงใจผู้เรียน วัตถุประสงค์ที่ชัดเจน และกิจกรรมก่อนการเรียน

6.2 การนำเสนอเนื้อหาจะต้องคำนึงถึงการลำดับเนื้อหา จำนวนของหน่วยการเรียนรู้ การนำเสนอเนื้อหา และตัวอย่างของเนื้อหา

6.3 การมีส่วนร่วมของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนได้ทำแบบฝึกหัด และได้รับผลย้อนกลับด้วย

6.4 การทดสอบ มีการใช้การทดสอบพฤติกรรมก่อนการเรียน การทดสอบก่อนเรียน การทดสอบระหว่างเรียน และการทดสอบหลังเรียน

6.5 กิจกรรมติดตามผล เป็นกิจกรรมเพื่อการซ่อมเสริมหรือเสริมความรู้

7. พัฒนาและเลือกสื่อการสอน

เป็นการเลือกสื่อการสอนเพื่อถ่ายทอดเนื้อหาให้แก่ผู้เรียน โดยมีปัจจัยที่จะต้องนำมาพิจารณาดังนี้

7.1 การเลือกสื่อการสอนที่เหมาะสมกับประเภทของกิจกรรมการเรียนรู้

7.2 ความสะดวกในการใช้สื่อการเรียนการสอน

7.3 ความสามารถของผู้ออกแบบในการผลิตสื่อที่มีรูปแบบเฉพาะ

7.4 ความยืดหยุ่น ความคงทน และความเหมาะสมของสื่อ

7.5 ความคุ้มค่าเมื่อได้เปรียบเทียบกับสื่อชนิดอื่น

8. การออกแบบและทำการประเมินผลย่อย

การประเมินผลย่อย เป็นกระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการเก็บข้อมูล เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น ซึ่งจุดเน้นของการประเมินผลย่อยนี้คือการเก็บข้อมูลเพื่อนำมาปรับปรุงสื่อการเรียนการสอน โดยจะมีขั้นตอนหลักอยู่ 3 ขั้นตอนคือ

8.1 การประเมินผลแบบหนึ่งต่อหนึ่ง (One to one testing)

เป็นวิธีการที่ผู้สอนใช้ตัวแทนประชากรจำนวน 3 คน หรือมากกว่า ทำการศึกษาหน่วยการเรียนรู้พร้อมทั้งทำแบบทดสอบ เพื่อผู้สอนจะได้นำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงแก้ไขสื่อการสอน อีกทั้งยังจะได้ทราบถึงปฏิกิริยาจากผู้เรียนเกี่ยวกับเนื้อหาที่ได้ศึกษา

8.2 การประเมินผลแบบกลุ่มเล็ก (Small group testing)

เป็นการประเมินผลที่ผู้สอนจัดหน่วยการเรียนรู้การสอนให้ผู้เรียน ได้เรียนในลักษณะที่ใกล้เคียงกับสถานการณ์จริง ภายหลังจากการที่ได้ทำการปรับปรุงแก้ไขจากการประเมินแบบหนึ่งต่อหนึ่งเรียบร้อยแล้ว เพื่อตรวจสอบปัญหาที่อาจเกิดขึ้นขณะเรียน ผู้เรียนจะดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้เอง โดยปราศจากการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอน ยกเว้นแต่เมื่ออุปกรณ์หรือสื่อผิดพลาดจนทำให้ผู้เรียนติดขัด และไม่สามารถศึกษาต่อได้ เมื่อนั้นผู้สอนอาจเข้าไปช่วยเหลือแก้ไขให้ได้ ตัวแทนที่จะนำมาทดสอบควรเป็นตัวแทนของกลุ่มเป้าหมายจำนวน 8 - 15 คน ซึ่งผลที่ได้จากการประเมินผลจะได้นำไปปรับปรุงการเรียนการสอนต่อไป

8.3 การประเมินผลภาคสนาม (Field evaluation)

เป็นการประเมินผลโดยใช้สถานการณ์การเรียนรู้ที่คล้ายหรือใกล้เคียงกับสภาพจริงที่ใช้สื่อการสอนมากที่สุด สื่อและแบบทดสอบทั้งหมดได้รับการแก้ไขและปรับปรุงภายหลังจากการประเมินผลกลุ่มเล็กเรียบร้อยแล้ว โดยจำนวนตัวแทนของกลุ่มเป้าหมาย จะมีประมาณ 20 -30 คน นอกจากนี้ผู้สอนควรทำการทดสอบภาคสนามเอง เพื่อจะได้นำข้อมูลมาศึกษาและพิจารณาเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการเรียนการสอน

9. การปรับปรุงแก้ไขสื่อการเรียนการสอน

การปรับปรุงแก้ไขสื่อการเรียนการสอนเป็นการศึกษาข้อมูลจากการประเมินผลชนิดต่าง ๆ ที่ได้รับการบันทึกและสรุปปัญหาต่าง ๆ เรียบร้อยแล้ว เพื่อตรวจสอบพฤติกรรมของผู้เรียนแบบทดสอบ ยุทธศาสตร์การสอน รายละเอียดของเนื้อหาที่เรียน จำนวนเวลาที่ใช้ในการเรียน แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เป็นเครื่องมือในการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ

10. การประเมินผลรวม

การประเมินผลรวมเป็นการออกแบบการเก็บรวบรวมและตีความข้อมูลที่ได้ เพื่อนำไปจัดการเรียนการสอน โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะดูคุณค่าของการเรียนการสอน ในแง่ของความครอบคลุม

เนื้อหา วัดอุปประสงค์และความสัมพันธ์ของเครื่องมือที่ใช้ในการทดสอบกับวัดอุปประสงค์ นอกจากนั้น จะต้องมีการทดสอบคู่มือครูด้วย โดยผู้ประเมินจะต้องให้ครูผู้สอนที่ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการออกแบบ ได้ใช้สื่อการสอนกับผู้เรียนที่เป็นประชากรกลุ่มเป้าหมาย (กรรณกาญจน์ อรุณรัตน์ 2536, หน้า 88 – 190)

ประโยชน์ของชุดการเรียนรู้

ลัดดา สุขปรีดี (2523, หน้า 33) กล่าวถึงประโยชน์หรือคุณค่าของชุดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. ทำให้นักเรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเองเป็นรายบุคคลหรือกลุ่มก็ได้ โดยทำตามคำแนะนำที่ระบุไว้ในชุดการเรียนนั้น ๆ
2. นักเรียนสามารถเลือกเรียนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ที่ตนเองสนใจได้ตามความสามารถและประสบการณ์ เนื่องจากชุดการเรียนจะถูกแบ่งออกเป็นหน่วยย่อย มีการเรียงลำดับต่อเนื่องกันจากง่ายไปยากและมีความสมบูรณ์ในตัวเอง อีกทั้งเมื่อจบแต่ละหน่วยแล้วก็มีโอกาสติดตามผลหน่วยต่อไปได้ตามความสามารถของผู้เรียนนั้น ๆ
3. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้กระทำกิจกรรมด้วยตนเองได้ และได้รับข้อมูลย้อนกลับ
4. เป็นการสร้างบรรยากาศในการเรียนให้เป็นທີ່พึงใจของผู้เรียนเนื่องจากผู้เรียนสามารถเรียนได้ในสถานที่, เวลาที่ตนเองต้องการ หรือไม่ต้องเรียนไปพร้อม ๆ กับผู้อื่น

วาสนา ชาวหา (อ้างถึงใน สุรินทร์ เกตุทับทิม, 2532, หน้า 19) ได้ชี้ให้เห็นประโยชน์ของชุดการเรียนว่า

1. นักเรียนสามารถเรียนได้ตามลำพัง ซึ่งอาจเป็นกลุ่มหรือรายบุคคลได้โดยไม่ต้องให้ครูเป็นผู้สอน และเป็นไปตามความสามารถของผู้เรียนในอัตราเร็วของแต่ละคน โดยไม่ต้องกังวลว่าจะตามเพื่อนไม่ทัน หรือต้องเสียเวลาคอยเพื่อน
2. นักเรียนสามารถนำไปเรียนที่ใดหรือเวลาใดก็ได้ที่ตนสะดวก และพอใจ
3. แก้ปัญหาเรื่องการขาดแคลนครูได้ ในบางโอกาสอาจใช้ชุดการเรียนกับนักเรียนเนื่องจากครูไม่เพียงพอ หรือมีความจำเป็นมาสอนไม่ได้ ซึ่งการเรียนจากชุดการเรียนนี้ยังส่งผลทางด้านคุณภาพการเรียนรู้อีกด้วย

4. เป็นการฝึกนักเรียนให้เรียนรู้ โดยการกระทำที่นอกเหนือไปจากสถานการณ์ในชั้นเรียนปกติ ที่ปฏิบัติอยู่เป็นประจำ เป็นการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนอย่างกว้างขวางและเป็นการ เน้นกระบวนการเรียนรู้ (Process) มากกว่าเนื้อหาวิชา (Content)

กรรณกาญจน์ อรุณรัตน์ (2536, หน้า 9-10) ได้กล่าวว่าไม่ว่าจะเป็นชุดการเรียนการสอน ประเภทใดต่างก็มีคุณค่าต่อการเพิ่มคุณภาพการเรียนรู้ในการเรียนการสอนดังนี้

1. ช่วยให้ผู้สอนถ่ายทอดเนื้อหาและประสบการณ์ที่สลับซับซ้อนและมีลักษณะเป็นนามธรรม สูง ซึ่งผู้สอนไม่สามารถถ่ายทอดด้วยวิธีการบรรยายได้ดี
2. ช่วยสร้างความสนใจของผู้เรียน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนของตนเองและสังคมได้
3. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น, แสวงหาความรู้และมีความรับผิดชอบต่อตนเอง และสังคม
4. ช่วยสร้างความพร้อม และความมั่นใจแก่ผู้สอน เพราะได้ผลิตไว้เป็นหมวดหมู่ สะดวกต่อการนำไปใช้
5. ผู้เรียนมีอิสระจากอารมณ์และบุคลิกของผู้สอน ผู้เรียนจึงสามารถเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดเวลา เพราะชุดการเรียนได้ผ่านการทดสอบประสิทธิภาพมาแล้ว
6. ในกรณีที่ครูขาดก็สามารถนำชุดการเรียนการสอนมาใช้สอนแทนได้ เพราะมีเนื้อหาวิชาอยู่ในชุดการเรียนการสอนแล้ว ทำให้ครูสามารถสอนแทนกันได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นิพนธ์ ประพินพงศกร (2527) ได้ทดลองสร้างชุดการเรียนด้วยตนเองที่มีคุณภาพ วิชา เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา 1 เรื่อง “ประเภทและคุณค่าของสื่อการสอนระดับปริญญาตรี ในวิทยาลัยครู” โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 หน่วย ผลการศึกษพบว่า ชุดการเรียนด้วยตนเองหน่วยที่ 1 มีประสิทธิภาพ 91.70/89.36 ชุดการเรียนด้วยตนเองหน่วยที่ 2 มีประสิทธิภาพ 92.11/91.20 และ คะแนนของแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังการใช้ชุดการเรียนทั้ง 2 หน่วย มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

สุรินทร์ เกตุทับทิม (2532) ได้ทดลองสร้างชุดการเรียนรู้สื่อประสมสำหรับการเรียนด้วยตนเอง เรื่อง “กฎของนิวตัน” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ชุดการเรียนรู้สื่อประสมสำหรับการเรียนด้วยตนเองหน่วยที่ 1 - 4 มีประสิทธิภาพ 91.90/91.07, 96.50/88.83, 90.07/86.11 และ 95.63/86.50 ตามลำดับและคะแนนของแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังการใช้ชุดการเรียนรู้สื่อประสมทั้ง 4 หน่วย มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

สุธี อารีย์พงศ์ (2532) ได้ทำการวิจัยการสร้างชุดการเรียนรู้การสอนโดยใช้วิธีการเชิงระบบ เรื่อง การดูแลและการหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นและปัญหาการเรียนของนักเรียนในเขตเทศบาลเมืองภูเก็ต ผลปรากฏว่า คะแนนสอบก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดการเรียนรู้การสอนซึ่งประเมินค่าโดยครูและศึกษานิเทศน์เมื่อนำค่าเฉลี่ยของการประเมินค่ามาเทียบกับอัตราส่วนตามหลักการของเบสท์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 3.86 ถึง 4.5 ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่มีค่าเหมาะสม

อุดมสิทธิ จิตวิจิตร (2534) ได้ทดลองออกแบบชุดการเรียนรู้เรื่อง “การเลี้ยงไก่พื้นเมือง เพื่อใช้ในโครงการอาชีวศึกษาเพื่อแก้ปัญหาความยากจนในชนบท ” พบว่า ชุดการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนร้อยละ 85.00 สามารถบรรลุผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและสามารถทำคะแนนหลังจากการเรียนด้วยชุดการเรียนรู้แล้วได้ถึงร้อยละ 91.55 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ คือ 80/80

นิพัทธ์ เพ็ชรพรหมศร (2534) ได้ศึกษาผลการใช้ชุดการเรียนรู้การสอน เพื่อพัฒนามโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า

1. ชุดการเรียนรู้การสอนที่สร้างขึ้น มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ทั้ง 5 หน่วยการสอน และคะแนนเฉลี่ยผลการสอบหลังเรียนด้วยชุดการเรียนรู้การสอนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 แสดงว่า การเรียนด้วยชุดการเรียนรู้การสอนนี้ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น

2. นักเรียนมีมโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีหลังการทดลอง สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือร้อยละ 80

3. นักเรียนหญิงมีมโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดี สูงกว่านักเรียนชาย ทั้งก่อนการทดลองและหลังการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

4. นักเรียนที่มีสถานภาพการอยู่อาศัยต่างกัน และมีผู้ปกครองประกอบอาชีพต่างกัน มีมโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดี ทั้งก่อนการทดลองและหลังการทดลองไม่แตกต่างกัน ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05

5. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยชุดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากและชอบการจัดกิจกรรมแบบนี้อยู่ในระดับมากที่สุด โดยนักเรียนหญิงมีความพอใจสูงกว่านักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

แสงทอง วรณแสงทอง (2536) ได้ทดลองสร้างชุดการเรียน เรื่อง “การเจ็บป่วยภายในบ้าน สำหรับนักเรียนชาวเขาในระดับประถมศึกษา” โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 หน่วย พบว่าชุดการเรียนที่สร้างขึ้นสามารถช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้เพิ่มมากขึ้น และประสิทธิภาพของชุดการเรียนทั้งสี่หน่วยโดยเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 89.06/89.06

เดือนฉาย ขุนคำวง (2537) ได้ศึกษาผลการใช้ชุดการเรียนการสอนวิชาการงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า

1. ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และระดับความคิดสร้างสรรค์ที่มีผลการเรียนจากชุดการเรียนการสอน

2. นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับที่ต่างกัน มีผลการเรียนจากชุดการเรียนการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ.01 และเมื่อนำมาทดสอบรายคู่พบว่านักเรียนที่มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง กับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำมี ผลการเรียนการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียงคู่เดียว

3. นักเรียนที่มีความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกันมีผลการเรียนจากชุดการเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน

4. นักเรียนมีความคิดเห็นต่อชุดการเรียนการสอนว่า มีความเหมาะสมชัดเจนและช่วยให้เข้าใจเนื้อหาได้ดี

ฉัตรชัย เรืองมณี (2538) ได้ทำการศึกษากระบวนการเรียนแบบรอบรู้โดยใช้ชุดการเรียนการสอน เรื่อง แสงธรรมชาติกับการถ่ายภาพของนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ ผลปรากฏว่า

1. ชุดการเรียนการสอน เรื่อง แสงธรรมชาติกับการถ่ายภาพมีประสิทธิภาพ 100/98.33 นั่นคือนักเรียนร้อยละ 100 มีความรู้ตามวัตถุประสงค์กำหนดไว้เฉลี่ยร้อยละ 98.33

2. นักเรียนจำนวนร้อยละ 100 สามารถเรียนจนกระทั่งรอบรู้ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหัวข้อที่วัตถุประสงค์กำหนดไว้เฉลี่ยร้อยละ 93.51 ในเนื้อหาภาคทฤษฎีเรื่องแสงธรรมชาติสำหรับการถ่ายภาพ

3. นักเรียนจำนวนร้อยละ 100 สามารถเรียนจนกระทั่งรอบรู้ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหัวข้อที่วัตถุประสงค์กำหนดไว้เฉลี่ยร้อยละ 100 ในภาคปฏิบัติการถ่ายภาพตามเนื้อหาเรื่องแสงธรรมชาติ

4. นักเรียนที่มีความสามารถแตกต่างกัน สามารถเรียนจนกระทั่งรอบรู้ในขั้นตอนต่าง ๆ ของการเรียน ตั้งแต่ 9 – 16 ขั้นตอน โดยนักเรียนที่เรียนเก่งจะใช้เวลาและขั้นตอนในการเรียนน้อย ส่วนนักเรียนที่เรียนปานกลาง หรือเรียนอ่อนจะใช้เวลาและขั้นตอนในการเรียนมาก

5. นักเรียนมีความคิดเห็นว่า กระบวนการเรียนแบบรอบรู้น่าสนใจ นักเรียนมีความพึงพอใจ และอยากเรียนเนื้อหาอื่น ๆ ด้วยกระบวนการเรียนแบบรอบรู้นี้ อีก นักเรียนมีความคิดเห็นว่าการใช้สื่อการเรียนการสอนแบบสื่อประสมในรูปแบบของชุดการเรียนการสอนตลอดจนเวลาที่ใช้ในการเรียนกระบวนการเรียนแบบรอบรู้ มีความเหมาะสมโดยนักเรียนจะมีความพึงพอใจมากที่สุดต่อการได้รับการชี้แนะหรือซ่อมเสริมเพื่อให้สามารถเรียนได้จนกระทั่งเกิดการรอบรู้ และนักเรียนเห็นว่ากระบวนการเรียนแบบรอบรู้นี้ช่วยให้นักเรียนรับผิดชอบต่อตนเองมากขึ้นในการเรียน และยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ให้มากยิ่งขึ้นด้วย

แมกนัส (Magnus) (อ้างถึงใน กาญจนา พรหมบุรี, 2529, หน้า 16) ได้วิจัยเรื่อง “การเปรียบเทียบระหว่างการสอน โดยใช้ครูกับการเรียนด้วยตนเองในวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพของนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา” พบว่า กลุ่มทดลองที่เรียนด้วยตนเองมีความรู้วิชาวิทยาศาสตร์กายภาพดีกว่ากลุ่มควบคุมซึ่งสอนโดยครู